

робку [¹, ², ³]. Параметри елементів системи, яка діагностується, не рівноцінні за кількістю зведень, що представляються ними. Одні приносять інформацію про багатьох властивостях елементів системи, інші незрівнянно менше й іншої якості.

Апріорі перевагу варто віддавати параметрам, що мають динамічний характер, а не тим, що стабільні чи повільно міняються. Так, з погляду визначення організаційного стану параметр централізації (децентралізації) управління за кількістю принесеної інформації про стан об'єкта значно поступається такому параметру системи, як організаційно-технічний рівень підприємства. І на це слід зважати, оскільки у задачах діагностики істотним є вибір найбільш інформативних ознак для опису об'єкта.

Спираючись на результати досліджень й аналіз наукових робіт, зроблено висновок про те, що діагностика в організації діяльності підприємства це: дослідження базових показників господарської діяльності підприємств; всебічний аналіз впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на його фінансово-економічний і техніко-технологічний стан; експертна оцінка розроблених заходів і перспектив реінжинірингу для досягнення прогнозованих цілей; встановлення кількісно невизначених і якісно «надскладних» рівнів економічної організації фірми.

УДК 330.341.12

І. С. Капарулін, асистент
кафедри економіки підприємств,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розглянуті теоретико-методичні питання оцінки рівня інноваційного розвитку підприємств. Запропонований підхід до визначення інноваційного розвитку підприємства, який ґрунтується на співвідношенні результативної й ресурсної складової інноваційної діяльності підприємства.

The theoretic-methodical questions of estimation of level of innovative development of enterprises are considered. Approach is offered to de-

¹ Бушуєва І. В., Галіцин В. К., Пахомов О. М. Основні заходи реінжинірингу бізнес-процесу «Планування» // Вісник НБУ. — К., 2003. — Вип. 7(89). — С. 58—62.

² Попов В. А., Осауленко І. А. Подход к оптимизации производственных систем // Вестник НТУ «ХПИ». Сб. науч. тр. Тематический вып. «Системный анализ, управление и информационные технологии». — Харьков: НТУ «ХПИ», 2002. — № 13 — С. 99—106.

³ Замирец О. Н. Синтез структуры автоматизированной системы организационного управления процессом проектирования // Системи обробки інформації: Збірник наукових праць. — Харків: Харківський університет повітряних сил, 2005. — Вип. № 8/48. — С. 15—27.

termination of innovative development of enterprise, which based on correlation of effective and resource constituent of innovative activity of enterprise.

В економічній літературі останнім часом багато пишеться про необхідність оцінки інноваційної діяльності підприємства. Багатоаспектність цієї діяльності змушує звертати увагу на її різні аспекти, розробляючи універсальні показники, що характеризують як загальну результативність інноваційної діяльності, так і суто вузьку направленість такої діяльності. Національна статистика обмежується лише кількісним підрахунком інноваційно активних підприємств і нових видів продукції та технологій. З урахуванням значних проблем, пов'язаних як з методичним визначенням інноваційної новизни продуктів і технологій, так і методами збору статистичної інформації, така інформація лише частково дає уявлення про стан та тенденції інноваційного розвитку підприємств.

Це змушує при розрахунку рівня інноваційного розвитку користуватися відкритими даними й звертати увагу на комплексні показники оцінки інноваційної діяльності, що можуть бути розцінені як показники інноваційного розвитку.

Такі показники зазвичай розраховуються як показник інноваційного потенціалу підприємства або показник інноваційної активності підприємства. Концепція інноваційного потенціалу в останній час набула широкої популярності у контексті ресурсного підходу. Науковці по-різному трактують зміст і складові інноваційного потенціалу підприємства, визначаючи його або як сукупність ресурсів, або як сукупність можливостей підприємства, або ж поєднанням першого й другого підходу. Не можна не погодитися з багатьма авторами у тім, що ототожнення понять «потенціал» і «ресурси» не зовсім прийнятно. У той же час наявність необхідних для реалізації інновації ресурсів — обов'язкова умова її здійснення, і найчастіше відповідь на питання, чому не впроваджуються нововведення, виробничники відповідають, що їм бракує саме ресурсного забезпечення. Не становить великої праці й кількісний опис цієї складової інноваційного потенціалу — можна підрахувати активи й кредитні ресурси, наявне встаткування і його вартість, кількість кваліфікованих працівників і навіть рівень їхньої кваліфікації. Все це, звичайно ж, повинно враховуватися при оцінці інноваційного потенціалу підприємства при його загальному теоретичному описі.

Але питання про те, яким чином ці складові входять у ту цілісність, що йменують інноваційним потенціалом, залишається відкритим. Те, що входять вони практично лінійно і можна було б їх просто скласти, якби вдалося відшукати одиниці виміру єдиної

для всіх розмірності, дає широке поле для наукових досліджень. Адже здається цілком очевидним: чим більше ресурсів, тим краще, тим вище цей самий інноваційний потенціал. Реальний досвід свідчить, що так буває далеко не завжди. Величезне підприємство, що має колосальні ресурси, часто має набагато менший інноваційний потенціал, аніж невеликий, але творчий колектив новаторів. Це дозволяє дещо обмежено ототожнювати інноваційний потенціал з рівнем інноваційного розвитку підприємства й змушує додатково розглянути результативність інноваційної діяльності, яка може виражатись у якості показника інноваційної активності підприємства.

Тоді інноваційний потенціал може виступати як сукупність ресурсів і можливостей для здійснення інноваційного розвитку, а результативність — як окрема складова, що характеризує ступінь використання інноваційного потенціалу й опосередковано характеризує рівень інноваційного розвитку суб'єкта господарювання.

Такі показники зазвичай розраховуються як показник інноваційного потенціалу підприємства або показник інноваційної активності підприємства. Концепція інноваційного потенціалу в останній час набула широкої популярності у контексті ресурсного підходу. Науковці по-різному трактують зміст і складові інноваційного потенціалу підприємства, визначаючи його або як сукупність ресурсів, або як сукупність можливостей підприємства, або ж поєднанням першого й другого підходу. Не можна не погодитися з багатьма авторами у тім, що ототожнення понять «потенціал» і «ресурси» не зовсім прийнятно. У той же час наявність необхідних для реалізації інновації ресурсів — обов'язкова умова її здійснення, і найчастіше відповідь на питання, чому не впроваджуються нововведення, виробничники відповідають, що їм бракує саме ресурсного забезпечення. Не становить великої праці й кількісний опис цієї складової інноваційного потенціалу — можна підрахувати активи й кредитні ресурси, наявне встаткування і його вартість, кількість кваліфікованих працівників і навіть рівень їхньої кваліфікації. Все це, звичайно ж, повинно враховуватися при оцінці інноваційного потенціалу підприємства при його загальному теоретичному описі.

Але питання про те, яким чином ці складові входять у ту цілісність, що йменують інноваційним потенціалом, залишається відкритим. Те, що входять вони практично лінійно і можна було б їх просто скласти, якби вдалося відшукати одиниці виміру єдиної для всіх розмірності, дає широке поле для наукових досліджень. Адже здається цілком очевидним: чим більше ресурсів, тим краще, тим вище цей самий інноваційний потенціал. Реальний до-

свід свідчить, що так буває далеко не завжди. Величезне підприємство, що має колосальні ресурси, часто має набагато менший інноваційний потенціал, аніж невеликий, але творчий колектив новаторів. Це дозволяє дещо обмежено ототожнювати інноваційний потенціал з рівнем інноваційного розвитку підприємства й змушує додатково розглянути результативність інноваційної діяльності, яка може виражатись у якості показника інноваційної активності підприємства.

Тоді інноваційний потенціал може виступати як сукупність ресурсів і можливостей для здійснення інноваційного розвитку, а результативність — як окрема складова, що характеризує ступінь використання інноваційного потенціалу й опосередковано характеризує рівень інноваційного розвитку суб'єкта господарювання.

Під інноваційною активністю прийнято розуміти інтенсивність здійснення економічними суб'єктами діяльності по розробці й залученню нових технологій або продуктів, що вдосконалюють, у господарський оборот. При аналізі інноваційної активності, в основному, прийнято оцінювати розвиток інфраструктури підприємств у сфері науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок (НДДКР), а також визначати ступінь їх здатності по комерціалізації інновацій. Такий підхід застосовується, головним чином, при формуванні звітних і статистичних даних про стан і розвиток інноваційної діяльності в країні в цілому. Разом з тим, оцінку інноваційної активності можна використати і як вихідний етап у процесі розробки стратегій інноваційного розвитку окремих підприємств. При цьому підході головне завдання оцінки інноваційної активності буде складатися в аналізі економічного розвитку конкретно-го господарюючого суб'єкта в сфері НДДКР і у взаємозалежних з нею структурних елементах. Потім залежно від поточного стану інноваційної сфери на аналізованому підприємстві буде формуватися подальша інноваційна й пов'язані з нею стратегічна, інвестиційна, фінансова, виробнича, маркетингова політика.

Наше розуміння показника інноваційного розвитку суб'єкта господарювання лежить у традиційній площині співвідношення витрат й результатів діяльності. Рівень інноваційного розвитку підприємства визначається як співвідношення між інноваційною активністю підприємства й його інноваційним потенціалом. Вважаємо, що за таких умов більш інноваційно-розвинутим можна вважати підприємство, у якого цей показник буде найбільшим. Ступінь інноваційності тоді буде визначатися показником, який

буде показувати результати інноваційної діяльності підприємства на одиницю потенціалу (рис. 1).

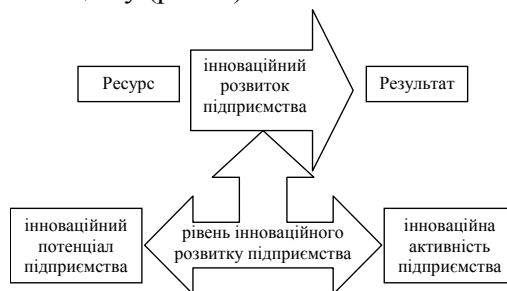

Рис. 1. Зв'язок між інноваційним потенціалом й інноваційною активністю підприємства

Залишається лише оцінити інноваційну активність і потенціал підприємства, причому ми вважаємо, що така оцінка повинна здійснюватись виключно через кількісні показники. Інноваційний потенціал ми сприймаємо у вузькому розумінні, тобто у якості ресурсів. Причому «вузькість» нашого підходу полягає не в тому, що ми не поділяємо інноваційний потенціал на складові елементи, а в тім, що кількісно ми його сприймаємо як оцінку ресурсів підприємства. Одним з позитивних моментів такого вибору є, на наш погляд, інформаційна доступність до результатів господарської діяльності підприємств і відсутність суб'єктивних чинників, які неодмінно будуть присутні при експертних оцінках або визначенні складових інноваційного потенціалу підприємства.

Інноваційна активність підприємства як показник також має достатньо теоретико-методичних проблем, які притаманні й показнику інноваційного потенціалу. Більшість авторів по-своєму визначають активність підприємства, спираючись при цьому на статистичні дані, про що ми відзначали вище. Припускаємо, що показник інноваційної активності повинен відображати активність підприємства по чотирьом напрямкам, які покладені в основу визначення інновації Шумпетером, а саме: поява на підприємстві за певний період нових видів продукції, нових процесів, появу організаційної структури (що істотним чином впливає на ринок) та вихід підприємства на новий ринок. Вважаємо, що саме такий підхід визначення інноваційного розвитку підприємства дозволить розраховувати об'єктивні комплексні оцінки інноваційного розвитку промислових підприємств.

УДК 631.16:510.223

А. А. Карпович, аспірант,
Національний аграрний університет